

אומרו אפילו בשוק; ואמר רבה כי הוינן בי רב הונא איבעיא לן יבר בי רב דיתבי בתעניתא במעלי שבתא מהו לאשלומו לא הוה בידיה אתאי לקמיה דרב יהודה ולא הוה בידיה אמר רבא^ב נחזייה אנן דתניא^ג מ' באב שחל להיות בשבת

עשרה בטבת שחל בערב שבת

נערך ע"י יחזקאל הרטמן

3) הגהות מיימוניות פ"א מהלכות תעניות

ישראל אבל תענית של רשות לעולם אסור כאשר חלקו התוספות סוף פרק בכל מערבין בין מ' באב לשאר תענית, ע"כ: ז [ג] בפרק ככל מערבין הני בני כי רב דיתבי בתענית במעלי יומא דשבתא מהו לאשלומו וכו' הילכתא מתענה ומשלים ואפילו בתענית יחיד וכן משמע הלשון דקאמר הנהו בני כי רב וכו' וכן משמע בשאלות דרבי אחאי וכן משמע בירושלמי התענית, והנה פ' מתענה ומשלים אם הוצה ואין אסור בדבר, תוס' וכן הר"ם, ולא כאשר כתב ראב"ה וברוקח שצריך להשלים ופירוש השלמה היינו שמתענה אחר שקבל שבת ותפלת שבת היא מפלג המנחה ולמעלה ואפילו אם עוד היום גדול מקרי שפיר השלמה וכן מציאתי בשר"ח שכתב^ה בכל אשר כתבתי אבל תענית הלום בע"ש יש להתענות עד צאת הכוכבים כיון שהוא מפני הסכנה לבער ולבטל הלום רע אין להקל בו שמא לא יועיל לכך אם לא התענה עד צאת הכוכבים ותרע לך שאפילו ביום השבת מתענין לכתחלה אבל כל שאר תעניות אפילו הרוצה להשלים אוכל לאלתר לאחר תפלת השבת והוי שפיר השלמה, ויש שאינם רוצים להשלים ורגילים לטעום התבשיל מן המנחה ולמעלה, ע"כ: ח [ז] כרבי

וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אובד ושותה כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו חל להיות תשעה באב בערב שבת מביאין לו כביצה ואוכל כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה^ה (6) תניא אמר רבי יהודה פעם אחת היינו יושבין לפני ר"ע ותשעה באב שחל להיות בע"ש היה והביאו לו ביצה מוגולגלת וגמעה בלא מלח ולא שהיה תאב לה אלא להראות לתלמידים הלכה ורבי יוסי אומר מתענה ומשלים אומר

2) גמי עירובין מא:

מקמי דשמעה הא לבתר דשמעה^ה דרש מר זוטרא משמיה דרב הונא הלכה מתענין ומשלימין:

9) טור או"ח סי' רמט

[ד] ולענין בעיין אסיקנא (עירובין מא:) והלכתא מתענה ומשלים פירוש אם ירצה ולא הוי כמתענה בשבת. וכיון שיכול להשלים אם ירצה והוא קיבל עליו תענית סתם וכל תענית שלא שקעה עליו החמה אינו תענית צריך להשלים עד צאת הכוכבים אם לא שפירש בשעת קבלת תענית עד שישלים תפלתו עם הציבור וה"ר מאיר כתב [ו] שיכול לאכול מיד אחר התפלה

10) דרכי משה או"ח סי' רמט

בטבת, הר"ן סוף פרק ב' התענית (ו' ד"ה זו) כתב דצריך להשלים בעשרה בטבת שחל להיות בערב שבת וכן הוא בתולדות אדם וחווה ג"ח ח"א (רבינו ירוחם קסג.) ומהר"ל (ש"ת מהר"ל סי' קנז) כתב התענית צבור ישלימו עד הלילה אבל תענית יחיד לא ישלים אלא אוכל מיד בצאתו מבית הכנסת:

11) שולחן ערוך או"ח סי' רמט

ד [טז] אם קבל עליו^ה להתענות בערב שבת^ה צריך להתענות^ה עד צאת הכוכבים^ה * (ב) [טז] אם לא שפירש בשעת קבלת התענית עד שישלימו הצבור תפלתן^ה: הגה [ג] ויש אומרים ללא ישלים אלא מיד ח' שיוצאים מציית הכנסת יאכל^ה ולכן בתענית יחיד [ד] לא ישלים^ה וטוב לפרש כן בשעת קבלת התענית (1) ובתענית צבור ישלים [ד] והכי נהוג: [א] ואם הוא

4) רא"ש תענית סוף פ"ב

אמר רב הונא אפילו יחיד גזר על עצמו תענית מתענה ומשלים [ם] פירוש אם ירצה ולא חשיב כמתענה בשבת וכיון שיכול להשלים אם ירצה והוא קבל עליו תענית סתם וכל תענית שלא שקעה עליו החמה אינו תענית צריך להתענות עד צאת הכוכבים אם לא שפירש בשעת קבלת תענית עד שישלים תפלתו עם הצבור:

5) קרבן נתנאל תענית סוף פ"ב

[ם] פירוש אם ירצה. וכל זה בתענית יחיד. אבל בתענית צבור לא מהני תנאי דלאו נדידיה תליא מילתא כמ"ש מ"א סי' רמ"ט. א"כ בתל ט"ז או שאר ת"ש בע"ש צריך להשלים. וצוה ינחם מה שמקטין בעירובין דף מ"א. דפריך ומי עבדין כר"י ורמיהו אין

6) מרדכי עירובין סוף פ"ג

[דף מא ע"ב] ה"לכתא מתענה ומשלים. כתב רבינו מאיר דהשלמת תענית בע"ש סגי עד לאחר תפלת ערבית שהיא מפלג מנחה ואילן: הגה"ה והיינו דאמרינן בפרק ככל מערבין מתענה ומשלים ושלוש העני מאיר: פעם אחת אירע י' בטבת יום ו' וכשרצה ר"י לילך לצה"כ טעם התבטול^ה כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה ומימה הא קאמר הכא מתענה ומשלים וי"ל דאיבעיא להו מהו להשלים ומסיק דמתענה ומשלים (א) כלומר יכול הוא להשלים אם ירצה ומייהו טוב שלא להשלים שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה ואם צא הצבור מציית הכנסת מצעו"י מותר לאכול מיד דכיון דכבר התפללו אם כן כבר קבלו שבת עליהם: הגה"ה שאלו

14) שולחן ערוך סי' תק"נ

ג: ד [ז] כל ארבעה צומות הללו אם חלו להיות בשבת נדחין לאחר השבת: הגה [ז] ואם חלו

(1) בערב שבת ו קורים בשחרית ומנחה ויחל [ז] ואם [יש] חופה ציום התענית בערב שבת ונהגין להתפלל מנחה ולקרות ויחל ואחר כך עושין (2) החופה ועיין לעיל סימן רמ"ט [סעיף ד] (3) אם משלימין התענית:

12) ביאור הלכה סי' רמט

דההשלמה תלוי ברצון? וביותר, שגם מהר"ל גופא בתשובה סימן קנז כתב דזה לשונו: ותענית יחיד בערב שבת, מנהג דילי עד אחר תפלת ערבית כדברי מהר"ם, אבל תענית צבור, לעצמי אני מחמיר להשלים, ככמה רבותא גדולי אשכנז דמחמירי, ולעצמי אני אומר: דעבדי כמו עבדי, והכל לשם שמים, עד כאן לשונו: ומה שכתב בס"מ לג שלא התיר, היינו שלא התיר בפירוש, אבל לא החמיר גם-כן, ומלשון הרמ"א בהג"ה לא משמע כן; ואולי משום דנהגו העולם כדעת מהר"ל שהנהיג לעצמו, וכן הוא דעת הרוקח וראב"ה ותא"ו וכנ"ל, כתב כן: * ויש

7) ר"ן תענית סוף פ"ב

זן דברי ר"מ. אמתימין קאי דמי אין משלימין: אבל הכמ"ה אומרים מתענה ומשלים. וק"ל הכי וצוקף פרק ככל מערבין (עירובין מא:) מסקינן דט"ז שחל להיות בע"ש מתענה ומשלים ואע"פ שהוא נכנס לשבת כשהוא מעונה ולדין לא מיקלע תשעה באב בערב שבת^ה ומייהו נפקא מינה לתענית עשרה זו דברי רבי מאיר נטבת. ^המקטין גמולאל אבל א"כ חכ

8) מגיד משנה פ"ה מהלכות תעניות ה"ה

חל להיות וכו'. כך נפסקה הלכה בעירובין פ' ככל מערבין (דף מ"א). הלכתא מתענה ומשלים. וכתב הראב"ד ז"ל שלא אמרו משלים אלא שאינו צריך לזכור קודם שקיעת החמה אלא ודאי משמשקע החמה מתוספת שבת הוא וכבר קדש היום אם רצה לאכול אוכל שכיון שנכנס לתחום שבת שוב אינו ראוי להתענות ע"כ דבריו:

אחת פעמיים:

15) יד אפרים סי' תק"נ

(מג"א סי' א) אין אומרים ויודוים במנחה כו'. לשון אבודרהם ואם חל י' שבת ביום ששי מתפללים שחרית כשאר הצומות וכן במנחה אבל אין אומרים וידוי ונפילת אפים לפי שהוא ערב שבת, עכ"ל. משמע מזה דאומר השליח ציבור ענינו בין גואל לרופא. וכן משמע

13) משנה ברורה סי' רמט, כא

אומרים לא מקרי השלמת התענית עד צאת הכוכבים. ומכריע הרמ"א דבתענית יחיד, דהיינו שיחיד גזר על עצמו תענית, לסמוך על היש-אומרים דלא ישלים, ומכל מקום לכתחלה טוב יותר שיפרש כן בשעת קבלת התענית, ובדיעבד אין זה לעיכובא, ובתענית צבור חמירא מזה וצריך להשלים כד"ן. (כו) ואפילו תנאי לא מהני, דלאו בדידיה תליא מילתא.